অধ্যায় ১২ ঃ মহিলাৰ প্ৰতি হোৱা হিংসা

অধ্যায় গাঁথনি

১২.১ উদ্দেশ্য
১২.২ পৰিচয়
১২.৩ মহিলাৰ প্ৰতি হোৱা হিংসা
১২.৬.১ মহিলাৰ প্ৰতি হোৱা হিংসা নিয়ন্ত্ৰণৰ ব্যৱস্থাৱলী
১২.৪ বেশ্যাবৃত্তি
১২.৫ মানৱ সৱবৱাহ
১২.৫.১ মানৱ সৱবৱাহৰ ৰূপসমূহ
১২.৫.২ উত্তৰ- পূৱ ভাৰতত মানৱ সৱবৱাহ
১২.৬ যৌতুক প্ৰথা
১২.৮.১ যৌতুক সমস্যা সমাধানৰ উপায়
১২.৭ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ
১২.৮ অধিক জানিবলৈ
১২.৯ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান
১২.১০ আৰ্হি প্ৰশ্ন

১২.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি —

- মহিলাৰ বিৰুদ্ধে হোৱা অত্যাচাৰ বা হিংসাৰ কাৰণসমূহ আলোচনা কৰিব পাৰিব
- বেশ্যাবৃত্তি আৰু যৌতুক প্ৰথাৰ কাৰণ ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব

১২.২ পৰিচয়

আমাৰ সমাজত হিংসা এক ডাঙৰ সমস্যা। অতীতৰে পৰা ভাৰতবৰ্ষত বিভিন্ন ধৰণৰ হিংসা সংঘটিত হৈ আহিছে। পৰিৱৰ্তিত সমাজ ব্যৱস্থাৰ লগে লগে ইয়াৰ ধাৰণা, কাৰণ- প্ৰকৃতিৰো পৰিৱৰ্তন হোৱা দেখা যায়। তদুপৰি ইয়াক ৰোধ কৰা তথা বাধা প্ৰদানৰ ক্ষেত্ৰত আইন আৰু অন্যান্য ব্যৱস্থাৱলীও পৰিৱৰ্তন হৈ আহিছে। আজি কিছু বছৰৰ পৰা কেৱল ভাৰতবৰ্ষতেই নহয়, সমগ্ৰ বিশ্বতে বিভিন্ন ধৰণৰ হিংসাৰ সংখ্যা উল্লেখনীয়ভাবে বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰিছে। ড° এন,ভি,পৰাঞ্জপে (Dr. N.V. Paranjape) - ৰ মতে আধুনিকীকৰণ, ঔদ্যোগীকৰণ, নগৰীকৰণ, বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ উন্নতিকৰণ তথা বস্তুবাদৰ আবিৰ্ভাৱে সমাজত হিংসাৰ হাৰ বৃদ্ধিকৰণৰ মূল কাৰণ। অৰ্থনৈতিক ক্ষেত্ৰৰ উন্নতি সাধন হোৱাৰ লগে লগে মানুহবোৰ সম্পত্তি আহৰণ আৰু বিলাসিতাপূৰ্ণ জীৱনৰ প্ৰতি বেছি আকৰ্ষিত হ'বলৈ ধৰিছে, কিন্তু এনে এক জীৱন সজ পথেৰে

আহৰণ কৰাটো সকলোৰে বাবে সহজসাধ্য নহয়। এনে এক জীৱন লাভ কৰিবৰ বাবে বহুত লোকে আইনক অৱমাননা কৰি যিকোনো পথ গ্ৰহণ কৰে আৰু এই বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিবিদ্যাৰ উদ্ভাৱনে এই দিশত বেছি সহায় আগবঢ়াই আহিছে। এতিয়া, এই অধ্যায়টিত আমি মহিলাৰ প্ৰতি হোৱা হিংসাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিম।

১২.৩ মহিলাৰ প্ৰতি হোৱা হিংসা বা অত্যাচাৰ (VIOLENCE AGAINST WOMEN)

অতীজৰেপৰা ভাৰতীয় সমাজত মহিলা শ্ৰেণী বিভিন্ন ধৰণৰ হিংসা বা অত্যাচাৰ দ্বাৰা শোষিত হৈ আহিছে। শিক্ষাৰ উন্নতিৰ লগতে মহিলাসকল লাহে লাহে অৰ্থনৈতিকভাবে সবল হৈ পৰা তথা মহিলাৰ ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন ধৰণৰ আইন ব্যৱস্থাও প্ৰণয়ন কৰা হৈছে যদিও বহুতো মহিলা এতিয়াও বিভিন্ন ধৰণৰ হিংসাৰ বলী হৈ থকা দেখা যায়।

মহিলাৰ বিৰুদ্ধে হোৱা যিকোনো ধৰণৰ কার্যকে মহিলাৰ প্ৰতি হিংসা বা অত্যাচাৰ বুলি অভিহিত কৰা হয়। কেম্প (Kempe ,1982)- এ হিংসাৰ সংজ্ঞা দিবলৈ গৈ কৈছে যে '*কোনো ব্যক্তিক শাৰীৰিকভাবে আঘাত কৰাৰ ফলত হোৱা ক্ষতি বা দুখ- কষ্টই হ'ল হিংসা*'। ব্যৱহাৰিক অৰ্থত '*হিংসা বুলিলে কোনো ব্যক্তিক (মহিলাক) তেওঁৰ অনিচ্ছা সত্ত্বেও বলপূৰ্বক ব্যৱহাৰ কৰা; যাৰ ফলস্বৰূপে তেওঁ শাৰীৰিক, মানসিক অথবা দুই ধৰণে আঘাতপ্ৰাপ্ত হয়*'। গতিকে, ধৰ্ষণ, পত্নীক মাৰধৰ কৰা, যৌন আতিশয্য **'ইভ টিজিং'**, বলপূৰ্বকভাবে বেশ্যাবৃত্তিত নিয়োগ কৰা, মহিলাৰ প্ৰজনন অঙ্গচ্ছেদ কৰা বা বিকলাঙ্গ কৰা, বলপূৰ্বকভাৱে বিবাহ পাশত আবদ্ধকৰণ, অপহৰণ, হত্যা আদি মহিলাৰ বিৰুদ্ধে হোৱা হিংসা।

ইভ টিজিং (Eve Teasing) ঃ আনন্দ লাভৰ বাবে অথবা উদ্দেশ্য প্ৰণোদিতভাৱে কোনো এক লক্ষ্য ব্যক্তিক, বিশেষকৈ যুৱতীক উদ্দেশ্যি কৰা মন্তব্য (জোকোৱা)ক 'ইভ টিজিং' বোলা হয়।

১৯৯৩ চনত ৰাষ্ট্ৰ সংঘই মহিলাৰ বিৰুদ্ধে হোৱা হিংসাৰ সংজ্ঞা এনেদৰে আগবঢ়াইছে যে লিঙ্গ ভিত্তিক কোনো কার্যৰ ফলত হোৱা মহিলাসকলৰ শাৰীৰিক, যৌন, মানসিক ক্ষতি তথা তেওঁলোকৰ ভীতিগ্ৰস্ততা আৰু স্বাধীনতাৰ পৰা বঞ্চিত। এই বিলাক ব্যক্তিগত জীৱনত নাইবা সামূহিক জীৱনতো হ'ব পাৰে।

চতুৰ্থ মহিলা সমাবৰ্তন ১৯৯৫ অনুযায়ী মহিলাৰ প্ৰতি হোৱা হিংসা হ'ল এজন ব্যক্তি বা এটা গোটৰ আনটো গোট বা ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে হোৱা আক্ৰমণাত্মক শাৰীৰিক কার্য। সামাজিক লিঙ্গ ভিত্তিক কোনো হিংসা, যাৰ ফলত শাৰীৰিক, যৌন সম্পৰ্কীয় বা ব্যক্তিগত বা ৰাজহুৱা স্থানত স্বাধীনতাৰ পৰা বঞ্চিত আৰু সশস্ত্ৰ যুদ্ধকালীন অৱস্থাত মহিলাৰ মানৱ অধিকাৰ খৰ্ব হোৱা অৱস্থাক মহিলাৰ প্ৰতি হিংসা বুলি ক'ব পাৰি।

জানি থোৱা ভাল

- ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ আনুমানিক হিচাপ মতে, জনসংখ্যাৰ হিচাপত ২০০ নিযুত মহিলা আৰু ছোৱালী নিৰুদ্দেশ হৈ আছে।
- ইউনিছেফৰ মতে সমগ্ৰ পৃথিৱীত ১০০ ৰ পৰা ১০০ নিযুত মহিলাৰ প্ৰজনন অঙ্গ ঘৃণীয়া হৈ আহিছে।

- স্বামী-স্ত্ৰীৰ মাজত হোৱা হিংসাত্মক ঘটনাৰ হাৰ ভাৰতবৰ্ষত গড়ে ৩৭ শতাংশ আৰু আনহাতে অসমত ইয়াৰ পৰিমাণ ৪০ শতাংশ।

মহিলাৰ প্ৰতি হোৱা হিংসাক তলত দিয়া ধৰণে বিভক্ত কৰিব পাৰি -

- ***ঘৰুৱা হিংসাঃ*** পৰিয়ালৰ মাজত হোৱা শাৰীৰিক, যৌন সম্বন্ধীয় আৰু মানসিক অত্যাচাৰেই হ'ল ঘৰুৱা হিংসা। মহিলাক মাৰধৰ কৰা,যৌতুকসম্বন্ধীয় হিংসা, যৌন আতিশৰ্য, বৈবাহিক ধৰ্ষণ, মহিলাৰ প্ৰজনন অঙ্গচ্ছেদ ইত্যাদি সমূহে ইয়াৰ অন্তৰ্গত।
- ***সামাজিক হিংসাঃ*** সামাজিক হিংসা হ'ল সমাজত মহিলাৰ প্ৰতি হোৱা শাৰীৰিক, যৌন আৰু মানসিক হিংসা, ধৰ্ষণ, যৌন আতিশৰ্য বা যৌন উৎপীড়ন, কৰ্মস্থান, শিক্ষানুষ্ঠান আৰু আন যিকোনো ঠাইত পুৰুষৰ দ্বাৰা ভীতি প্ৰদৰ্শন, মহিলা সৰবৰাহ, বেশ্যাবৃত্তি কৰিবলৈ বাধ্য কৰোৱা, অশালীন ব্যৱহাৰ ইত্যাদি সমূহে সামাজিক হিংসাৱলীৰ অন্তৰ্গত।
- ***অপৰাধজনিত হিংসাঃ*** দেশৰ আইনক অৱমাননা কৰি মহিলাৰ প্ৰতি হোৱা যিকোনো অত্যাচাৰকে অপৰাধজনিত হিংসা বা অত্যাচাৰ বুলি আখ্যা দিয়া হয়। এইবোৰ পূৰ্বপৰিকল্পিত হিংসাত্মক ঘটনা যেনে- হত্যা কৰা, পলুৱাই নিয়া ইত্যাদি।

১৯৯০ চনৰ পৰা ভাৰতবৰ্ষত মহিলাৰ প্ৰতি হোৱা হিংসাত্মক ঘটনাৱলীৰ বিশেষকৈ ঘৰুৱা হিংসা বৃদ্ধি পাবলৈ ধৰিছে। ঘৰুৱা হিংসাত্মক ঘটনা সমাজৰ প্ৰায় সকলো আৰ্থ-সামাজিক গোটৰ মাজতে দেখা যায়। বহুতো সমাজত, মহিলাক এনে ধৰণৰ ঘটনাৱলী সহজভাৱে গ্ৰহণ কৰিবলৈ তথা মৌন হৈ থাকিবলৈ সামাজিক ভাবে শিকোৱা হয়। ১৯৮৩ চনত ভাৰত চৰকাৰে ঘৰুৱা হিংসাক এক অপৰাধ হিচাপে গণ্য কৰে যদিও ইয়াৰ বাবে কোনো ধৰণৰ বিশেষ আইন ব্যৱস্থা নাছিল। ২০০৬ চনত '*ঘৰুৱা হিংসাৰ পৰা মহিলাক সুৰক্ষা প্ৰদান আইন ২০০৫*' (Protection of Women from Domestic Violence Act 2005)সংশোধন কৰা হয়। মহিলাৰ বৈবাহিক ধৰ্ষণৰ নিষেধাজ্ঞা তথা মানসিক বা আবেগিক আৰু শাৰীৰিক শোষণৰ বলী হোৱা মহিলাক তেওঁৰ স্বামীৰ বা সঙ্গীৰ পৰা সুৰক্ষা প্ৰদান তথা লালন পালনৰ নিৰ্দেশ জাৰি কৰা এই আইনখনৰ অন্তৰ্গত।

১২.৩.১ মহিলাৰ প্ৰতি হোৱা হিংসা নিয়ন্ত্ৰণৰ উপায় বা ব্যৱস্থাৱলী (Controlling Measures for Violence Against Women)

সমাজত মহিলা সকলৰ উন্নতিৰ জৰিয়তেহে সমাজখনৰ উন্নতি সাধন হয়। ইয়াৰ বাবে মহিলাৰ প্ৰতি এক সমান দৃষ্টি ভঙ্গীৰ অতি প্ৰয়োজন। সেয়েহে মহিলাৰ বিৰুদ্ধে হোৱা হিংসাত্মক ঘটনাৱলী নিয়ন্ত্ৰণ কৰা উচিত আৰু ইয়াৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় ব্যৱস্থাৱলী তলত উল্লেখ কৰা হ'ল-

- সমাজৰ বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ মাজত নৈতিক শিক্ষাৰ প্ৰচলনৰ দ্বাৰা মহিলাৰ প্ৰতি হোৱা অত্যাচাৰসমূহ হ্ৰাস কৰিব পৰা যায়। এই শিক্ষা প্ৰথমে স্কুল পৰ্যায়ৰ পৰা আৰম্ভ কৰিব পাৰি। ই মহিলাৰ প্ৰতি দৃষ্টিভঙ্গী সলনি হোৱাত সহায় কৰিব।
- সামাজিকীকৰণ প্ৰক্ৰিয়া সকলো ব্যক্তিৰ বাবে অতি প্ৰয়োজনীয়। গতিকে, এই প্ৰক্ৰিয়াৰ দ্বাৰা কিছুমান সমাজিক মূল্যবোধৰ জ্ঞান দিব পাৰি যেনে সমাজৰ আন পুৰুষ শ্ৰেণীৰ দৰে মহিলাসকলো সকলো ক্ষেত্ৰতে সমান আৰু সন্মানীয়। সেয়েহে শিশু সামাজিকীকৰণ প্ৰক্ৰিয়াৰ প্ৰাথমিক পৰ্যায়তে পুৰুষ মহিলা উভয়ে যে সকলো ক্ষেত্ৰতে সমান তাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিব লাগে।
- উভয় পক্ষক নিয়মিতভাবে মুকলিকৈ কথা বাৰ্তা পতাত উৎসাহ যোগালে আনটো শ্ৰেণীৰ প্ৰতি থকা অনুসন্ধিৎসু ভাব প্ৰাক্ শৈশৱ কালৰ পৰাই আঁতৰ হয়।
- আত্মৰক্ষাৰ বাবে জুদু, কুং ফু, টাইকানডো আদি শিকিবলৈ উৎসাহিত কৰিব লাগে।
- ধৰ্ষণ তথা আন অত্যাচাৰ সৈতে জড়িত অপৰাধীক কঠোৰভাৱে শাস্তি প্ৰদান কৰিব লাগে। তেনে ধৰণৰ শাস্তি প্ৰদানৰ উদাহৰণ বাতৰি কাকত আৰু জনসংযোগৰ আন মাধ্যমৰ জৰিয়তে বহলভাৱে প্ৰকাশ কৰিব লাগে যাতে ইয়াৰ পৰা আন পাষণ্ড ৰূপী ব্যক্তিসমূহো ভিত্তিগ্ৰস্ত হয়।

মহিলাৰ বিৰুদ্ধে হোৱা বিভিন্ন ধৰণৰ হিংসা তথা অত্যাচাৰ প্ৰতিৰোধ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত বহুতো আইন ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা হৈছে। কন্যা শিশু হত্যা ৰোধ কৰাৰ অৰ্থে আইনে মাতৃগৰ্ভস্থ ভ্ৰূণ চিনাক্তকৰণত বাধা নিষেধ আৰোপ কৰিছে। কেৱল গৰ্ভাৱস্থাত দেখা দিয়া কোনো অস্বাভাৱিক অৱস্থা নিৰ্ণয়ৰ কাৰণেহে ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি। লিঙ্গ নিৰ্ণয় কৰাটো আইন মতে দণ্ডনীয়। তদুপৰি, ধৰ্ষণ আৰু আন আন হিংসাৰ সৈতে জড়িত ব্যক্তিক আইনে বিভিন্ন ধৰণে শাস্তি-প্ৰদান কৰি আহিছে। কিন্তু, এনে ধৰণৰ অপৰাধ সম্পূৰ্ণৰূপে নিঃশেষ কৰিবলৈ মহিলাৰ প্ৰতি মানুহৰ দৃষ্টিভঙ্গী সলনি হোৱাটো অতি প্ৰয়োজনীয়।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ১ ঃ মহিলাৰ ওপৰত হোৱা তিনি ধৰণৰ অত্যাচাৰ কি কি?

.....

১২.৪ বেশ্যাবৃত্তি (PROSTITUTION)

অতীজৰে পৰা প্ৰায় সকলো সমাজৰ বাবে বেশ্যাবৃত্তি এক সমস্যা ৰূপে দেখা দি আহিছে। বেশ্যাবৃত্তিৰ সম্বন্ধে সংজ্ঞা আগবঢ়োৱাটো অতি কঠিন। *জন, এ, মেকিঅনিচ* (John A.

Macionis) ৰ মতে '*যৌন সেৱা বা যৌন কার্য বিক্রী কৰাই হ'ল বেশ্যাবৃত্তি*'। কিন্তু এই সংজ্ঞাটিৰ দৃষ্টিভঙ্গী অতি বহল। বেশ্যাবৃত্তিৰ সংজ্ঞাৰ সৈতে তিনি ধৰণৰ নির্ণায়ক সাঙুৰ খাই আছে আৰু সেইকেইটা হ'ল- ব্যভিচাৰ, অর্থৰ বিনিময় আৰু উভয় সঙ্গীৰ মাজত আবেগৰ উদাসীনতা। *মেৰিয়ান ৰেবষ্টাৰ* (Merian Webster)- ৰ আইন সম্বন্ধীয় অভিধান অনুসৰি,বেশ্যাবৃত্তি মানে হ'ল '*বিশেষভাবে ধনৰ বিনিময়ত কৰা যৌন কার্য বা যৌন সম্পর্ক আৰু ইয়াৰ সৈতে অপৰাধজনিত ঘটনা জড়িত হৈ থাকে*' (১৯৯৬)।

ইলিয়ট আৰু মেৰিল (Elliot and Merrill) - ৰ মতে বেশ্যাবৃত্তি হ'ল '*ধনৰ বিনিময় আৰু ব্যভিচাৰৰ ভিত্তিত বহুত লোকৰ সৈতে স্থাপন কৰা এক নিষিদ্ধ যৌন সংগম আৰু এই কার্যত আবেগৰ উদাসীনতা জড়িত হৈ থাকে*'।

ভাৰতীয় দণ্ডবিধি আইন ১৮৬০ ৰ ৩৭২ ধাৰা অনুসৰি '*এগৰাকী মহিলাই ধন বা কোনো বস্তুৰ বিনিময়ত বহুত লোকৰ সৈতে যৌন সংগমৰ কাৰণে ধাৰলৈ নিজৰ শৰীৰ অর্পণ কৰা কার্যই হ'ল বেশ্যাবৃত্তি*।' সাধাৰণ অর্থত বেশ্যাবৃত্তি হ'ল নিজস্বতাক বিক্রীৰ বাবে প্রস্তুত কৰা অথবা নিজৰ সামর্থ অনুসৰি কোনো গুৰুত্বহীন কামৰ কাৰণে নিজক অর্পন কৰা।

গতিকে বেশ্যাবৃত্তি হ'ল এক সেৱা, য'ত ধনৰ বিনিময়ত যৌন কার্য কৰা হয় আৰু যিবোৰ লোক এই সেৱাৰ সৈতে জড়িত হৈ থাকে তেওঁলোকক বেশ্যা বুলি কোৱা হয়। 'ৰাজহুৱা বেশ্যা' হ'ল যিবোৰ মহিলাই পেছা অনুসৰি এই বৃত্তি গ্রহণ কৰে আৰু তেওঁলোকে বিক্রীৰ বাবে নিজৰ শৰীৰ সকলোধৰণৰ অথবা এক বিশেষ শ্রেণীৰ গ্রাহকক ভাড়াত দিয়ে। ই এক অপৰাধ কিয়নো কেতবোৰ সমাজিক সমস্যা বা অৱস্থাৰ বাবে বেশ্যাবৃত্তি গ্রহণ কৰে, যিবোৰ অৱস্থা তেওঁৰ নিয়ন্ত্রণৰ বাহিৰত। তদুপৰি এনে ধৰণৰ কার্যৰ ফলত সমাজৰ নীতি নিয়ম তথা মূল্যবোধৰ স্খলন হয়।

বেশ্যাবৃত্তিৰ আইনগত মর্যাদা ভিন্ন ৰাষ্ট্রত ভিন্ন ধৰণৰ দেখা যায়। কিছুমানত মৃত্যুৰ দৰে শাস্তি প্রদান কৰাৰ লগতে আন কিছুমান ৰাষ্ট্রত এনে বৃত্তি সম্পূর্ণ আইনসন্মত। ভালেসংখ্যক দেশত প্রাপ্তবয়স্কৰ মাজত এই বৃত্তি আইনসন্মত। কিন্তু, ভাৰতবর্ষ, আজিণ্টিনা, ইছলাম ধর্মীয় দেশ তথা কমিউনিষ্ট দেশত বেশ্যাবৃত্তি আইনৰ দ্বাৰা নিষিদ্ধ।

নিম্ন উল্লিখিত ব্যৱস্থাৱলীৰ সহায়ত এই সমস্য প্রতিৰোধ আৰু নিয়ন্ত্রণ কৰিব পৰা যায়-

- বিভিন্ন লোকক বিশেষকৈ মহিলাসকলক কর্ম সংস্থাপনৰ সা- সুবিধা প্রদানৰ দ্বাৰা এই সমস্যা নিয়ন্ত্রণ কৰিব পাৰি। ইয়ে তেওঁলোক অর্থনৈতিক ভাবে আত্মনির্ভৰশীল হোৱাত সহায় কৰিব।
- সমাজৰ পৰা কুপ্রথাৰ প্রচলন বন্ধ কৰিব লাগে যিবোৰে বেশ্যাবৃত্তিৰ দৰে সমস্যা গঢ় লৈ উঠাত সহায় আগবঢ়াই।
- যৌন সম্বন্ধীয় অশ্লীল ভিডিঅ', অশ্লীল চিত্র বা শিল্প, বা আন বস্তুৰ প্রচলন বন্ধ কৰি দিব লাগে।
- সকলোৱে পৰিয়ালৰ মাজত এক সুস্থ পৰিবেশ গঢ়ি তুলিবলৈ চেষ্টা কৰিব লাগে।

জানি থোৱা ভাল

- প্ৰাচীন গ্ৰীক সমাজত পুৰুষ মহিলা উভয়ে এই বৃত্তিৰ সৈতে জড়িত হৈ আছিল।পুৰুষ বেশ্যাসকলক মেল এচকোৰ্ট, হাচলাৰ আৰু জিগলো বুলি কৈছিল।
- ভাৰতবৰ্ষত মোগল সাম্ৰাজ্যৰ সময়ত বেশ্যাসকলক 'তায়াইফ' বুলি আখ্যা দিছিল। এই সকল মহিলাই মোগলৰ মেহফিলত অতিথিৰ সন্মুখত নৃত্য- গীত পৰিবেশন কৰি আমোদ দিব লাগিছিল। ইয়াত যৌন সংগমৰ দৰে কাৰ্য কেতিয়াবাহে কৰা হৈছিল।
- বৰ্তমান ভাৰবৰ্ষত প্ৰায় ১৫ নিযুত বেশ্যা আছে।

১২.৫ মানৱ সৰবৰাহ (HUMAN TRAFFICKING)

অক্সফৰ্ড ইংৰাজী অভিধান মতে, বস্তুৰ বেআইনীভাবে বাণিজ্য বা বিক্ৰী কৰাই হ'ল সৰবৰাহ ; আৰু মানৱ সৰবৰাহৰ ক্ষেত্ৰত 'বস্তু' মানে হ'ল মহিলা আৰু শিশু। মানৱ সৰবৰাহ পৃথিৱীৰ এক আটাইতকৈ ডাঙৰ অপৰাধ। সাধাৰণতে মহিলা আৰু ছোৱালী বা যুৱতীক বিভিন্ন কাৰণত সৰবৰাহ কৰা হয় যেনে, ব্যৱসায়িক ভিত্তিত যৌন সম্পৰ্ক, বলপূৰ্বকভাবে বিবাহত আবদ্ধ কৰোৱা বিশেষকৈ সেইবোৰ ঠাইত য'ত লিঙ্গ অনুপাতৰ ক্ষেত্ৰত অসামঞ্জস্যতা দেখা যায় অৰ্থাৎ মহিলা আৰু পুৰুষৰ অনুপাত বা হাৰ সমান নহয়। মহিলাৰ দৰে শিশুসকলকো বিভিন্ন কাৰণত সৰবৰাহ কৰা হয় যেনে উদ্যোগসমূহত শ্ৰমিক হিচাপে নিযুক্ত কৰিবলৈ, আনৰ ঘৰত লগুৱা হিচাপে, ভিক্ষা খুজিবলৈ তথা খেতি পথাৰত কাম কৰিবলৈ। তেওঁলোকৰ কিছুমানক উগ্ৰপন্থী হিচাপে বিদ্ৰোহী সংগঠনে ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়।

সৰবৰাহৰ শব্দটোৰ সম্পৰ্কে বিভিন্নজনে বিভিন্ন ধৰণৰ সংজ্ঞা আগবঢ়াইছে। মানৱ অধিকাৰৰ সংযুক্ত ৰাষ্ট্ৰ আয়োগ (United Nations Commission, 2000)-ৰ মতে, '*ব্যক্তিৰ সৰবৰাহ মানে কোনো ব্যক্তিক ভয় দেখুৱাই , পলুৱাই , প্ৰতাৰণা বা শক্তি প্ৰদৰ্শন কৰি, বলপূৰ্বক ভাবে টকাৰ বিনিময়ত বা টকা নোহোৱাকৈ শ্ৰমিক বা লগুৱা হিচাপে, আন এক সমাজলৈ প্ৰেৰণ কৰা, নিযুক্তি দিয়াকে বুজিব পাৰি*'।

দ্য চাউথ এছিয়ান এছছিয়েছন ফৰ ৰিজিয়নেল কপাৰেশ্বন (The South Asian Association for Regional Cooperation, SAARC)-ত্ৰ আগবঢ়োৱা সংজ্ঞা অনুসৰি '*নিজৰ দেশৰ ভিতৰত বা দেশৰ বাহিৰত টকাৰ বিনিময়ত অথবা আন বস্তুৰ বিনিময়ত মহিলা আৰু শিশুক বেশ্যাবৃত্তিৰ বাবে ব্যক্তিৰ সন্মতি অবিহনে বা সন্মতিসহ এঠাইৰ পৰা আন ঠাইলৈ পঠিওৱা, কিনা বাবেচা কাৰ্যকে সৰবৰাহ বুজো*'।

বৰ্তমানলৈ কোন মহিলা কোন ঠাইলে সৰবৰাহ কৰা হৈছে সেই সম্পৰ্কে কোনো ধৰণৰ গ্ৰহণযোগ্য তথ্য পোৱা নাযায়।

১২.৫.১ মানৱ সৰবৰাহৰ কাৰণসমূহ (Reasons or Causes of Trafficking)

মানৱ সৰবৰাহৰ মূল কাৰণসমূহ হ'ল-

- অৰ্থনৈতিক ভাবে বঞ্চিত বা অৰ্থনৈতিক দুৰৱস্থা মানৱ সৰবৰাহৰ এক অন্যতম কাৰণ। দৰিদ্ৰতাৰ বাবেই বহুতো অভিভাৱকে তেওঁলোকৰ সন্তানক কিছু টকাৰ বিনিময়ত কিছুমান অপৰাধী দলৰ হাতত বিক্ৰী কৰি দিয়ে। তেওঁলোকৰ দৰিদ্ৰতাই এনে ধৰণৰ কাম কৰিবলৈ বাধ্য কৰায়।
- নিয়োগৰ অভাৱৰ ফলত বহুতো যুৱতী ভুৱা সংস্থাৰ দ্বাৰা বিপথে পৰিচালিত হয়।
- মানুহৰ মাজত সজাগতাৰ অভাৱ আৰু নিৰক্ষৰতাও ইয়াৰ মূল কাৰণ।
- ভাৰতৰ কিছুমান ঠাইত যেনে হাৰিয়ানা, পাঞ্জাৱ আৰু ৰাজস্থান আদিত বিবাহৰ বাবে ছোৱালীৰ চাহিদা বেছি হোৱা বাবেও যুৱতীৰ সৰবৰাহ হয়।
- চহৰসমূহত ঘৰুৱা বনকৰা মানুহৰ প্ৰয়োজন হয় আৰু এইটোও মানৱ সৰবৰাহত উল্লেখযোগ্য অৱদান আগবঢ়াই।
- কিছুমান সামাজিক ব্যাধি যেনে যৌতুক প্ৰথা, ছোৱালীৰ প্ৰতি নিম্নমানৰ দৃষ্টিভঙ্গী, বাল্য বিবাহ,বেশ্যাবৃত্তি, ইত্যাদিও মানৱ সৰবৰাহৰ অন্যতম কাৰণ।
- পুলিচ প্ৰশাসন তথা আইন বলৱৎ কৰা অনুষ্ঠানসমূহৰ সুপ্ৰয়োগৰ অভাৱ।

১২.৫.২ উত্তৰ পূৰ ভাৰতত মানৱ সৰবৰাহ (Human Trafficking in North-East India)

মানৱ সৰবৰাহ উত্তৰ পূৰ অঞ্চলৰ ৰাজ্যসমূহৰ বাবে এক প্ৰধান সমস্যা ৰূপে দেখা দিছে। এই অঞ্চলসমূহৰ মহিলাক দিল্লী আৰু মুম্বাই চহৰত তথা পশ্চিম বঙ্গ, গোৱা, কেৰালা আৰু সীমান্তৱৰ্তী এলেকাৰ বজাৰত বিক্ৰী কৰা হয়। 'বচপন বচাও আন্দোলন' (Bachpan Bacao Andolan) গুৰি ধৰোতা কৈলাশ চত্যার্থীয়ে কৈছে যে উত্তৰ পূবৰ অসম আৰু আন ৰাজ্যসমূহৰ ল'ৰা-ছোৱালীক দিল্লী, মুম্বাই, তামিলনাড়ু আৰু আন আন স্থানলৈ সৰবৰাহ কৰা হয়। এই ক্ষেত্ৰত লক্ষীমপুৰ, কোকৰাঝাৰ, ওডালগুড়িৰ চাহ বাগানৰ লোক, শোণিতপুৰ, বঙ্গাইগাওঁ আৰু নামনি অসমৰ পিছপৰা অঞ্চলৰ বহুতো লোক সুসংগঠিত দুষ্কাৰ্যকাৰী দলৰ দ্বাৰা এনে সৰবৰাহৰ সৈতে জড়িত হৈ আছে। এই সৰবৰাহকাৰীসকলক সংস্থাপন প্ৰতিষ্ঠানৰ পৰা প্ৰত্যেক গৰাকী ছোৱালীৰ বিনিময়ত ১৫,০০০ - ২০,০০০ টকা দিয়ে আৰু সংস্থাপন প্ৰতিষ্ঠানসমূহে ছোৱালীবোৰক আনৰ ঘৰত বনকৰা ছোৱালী হিচাপে ৰাখিবলৈ প্ৰত্যেক ঘৰৰ পৰা ২৫,০০০ - ৩০,০০০ টকা লয়। এইদৰে, অসমৰ বহুতো ছোৱালী, মহিলা তথা শিশু বিভিন্ন অঞ্চললৈ সৰবৰাহ কৰা হৈছে।

এই অঞ্চলত মানৱ সৱৱাহৰ মূল কাৰণসমূহ হ'ল- চাহ বাগানৰ লোকৰ সৈতে ঘনিষ্ঠতা আৰু জীৱন নিৰ্বাহৰ বাবে উপায় হেৰোৱা, দৰিদ্ৰতা, প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগ, ভূৱা সংস্থাপন প্ৰতিষ্ঠান, সজাগতাৰ অভাৱ আৰু নিৰক্ষৰতা, চহৰসমূহত ঘৰুৱা কাম-কাজৰ বাবে থকা লগুৱাৰ চাহিদা, আৰক্ষী প্ৰশাসনৰ দুখজনক কাৰ্যাৱলী, বিভিন্ন অঞ্চলৰ পৰা বিবাহৰ বাবে ছোৱালী প্ৰতি থকা চাহিদা, যৌতুক প্ৰথাৰ দৰে কিছুমান সামাজিক ব্যাধি, ইত্যাদি।

অসমত ১৪ টা মানৱ সৱৱাহ প্ৰতিৰোধকৱণ কেন্দ্ৰ আছে আৰু এইবোৰে সৱৱাহ ৰোধ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত উল্লেখনীয় ভূমিকা পালন কৰে। বিভিন্ন সময়ত ইয়াৰ দ্বাৰা হাৱিয়ানা আদিৰ পৰা এই অঞ্চলৰ ছোৱালী উদ্ধাৰ কৰি আহিছে। এই অঞ্চলৰ মানৱ অধিকাৰ খৰ্ব হোৱাক ৰোধ কৰিবলৈ মানৱ অধিকাৰ আইন ১৯৯৩-ৰ অধীনত ১৯৯৬ চনৰ ১৯ মাৰ্চত অসম মানৱ অধিকাৰ আয়োগ স্থাপন কৰা হয়। এই ক্ষেত্ৰত গল্ড (GOLD, Global Organisation for Life Development) নামৰ বেচৰকাৰী সংস্থাটোৱে সৱৱাহত বন্দী হোৱা ব্যক্তিক উদ্ধাৰ তথা তেওঁলোকক পুনৰ সংস্থাপনৰ ক্ষেত্ৰত আগ ভাগ লৈ আহিছে। এইদৰে বিভিন্ন উপায় বা ব্যৱস্থাৰ দ্বাৰা মানৱ সৱৱাহ ৰোধ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে যদিও বৰ্তমানেও এই অঞ্চলৰ পৰা বহুতো ছোৱালী আৰু মহিলা আন আন অঞ্চললৈ সৱৱাহ হৈ থকা দেখা যায়। সেয়েহে, এনে অপৰাধ প্ৰতিৰোধকৱণৰ ক্ষেত্ৰত চৰকাৰ আৰু বেচৰকাৰী সংস্থাসমূহে অধিক কটকটীয়া প্ৰচেষ্টা হাতত লোৱাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আহি পৰিছে।

অগ্ৰগতি খতিয়ান

প্ৰশ্ন নং ২ ঃ মানৱ সৱৱাহ ৰোধকৱণৰ কাৰণে বিশেষ ভাবে গ্ৰহণ কৰা একমাত্ৰ আইনখন কি ?

.....

.....

১২.৬ যৌতুক প্ৰথা (DOWRY)

যৌতুক প্ৰথা হিন্দু বিবাহৰ সৈতে জড়িত এক প্ৰচলিত প্ৰথা তথা সমস্যা। সাধাৰণতে, বিবাহৰ সময়ত ছোৱালীৰ লগত টকা, গহনা বা আন কোনো বস্তু দিয়াকে যৌতুক হিচাপে গণ্য কৰা হয়। ই ভাৰতীয় পৰম্পৰাৰ এটা পুৰণি প্ৰথা। ভাৰতবৰ্ষৰ প্ৰাচীন হিন্দু আইন মতে উত্তৰাধিকাৰ সুত্ৰে পৰিয়ালৰ সম্পত্তি কেৱল ল'ৰা সন্তানেহে পায়। গতিকে, অভিভাৱকে কন্যাৰ বিবাহৰ সময়ত সাম্ভাব্য পৰিমাণৰ বস্তু দিবলৈ চেষ্টা কৰে। কেতিয়াবা এই ক্ষেত্ৰত শাহু শহুৰে অধিক লোভত পৰি বেছি বস্তুৰ দাবী জনাই তথা দাবী পূৰণ নহ'লে স্বামী আৰু পৰিয়ালৰ সদস্যই লগ হৈ ছোৱালীজনীক অত্যাচাৰ কৰা দেখা যায়। বহু সময়ত এনে ধৰণৰ অত্যাচাৰৰ ফলত মহিলা

গৰাকী মৃত্যু মুখত পৰে অথবা পৰিস্থিতিৰ ওচৰত বাধ্য হৈ আত্মহত্যাৰ দৰে পথ বাচি ল'বলগীয়া হয়।

বিবাহৰ সময়ত কন্যা পক্ষই দৰা পক্ষক আদায় দিয়া ধন বা আন কোনো ধৰণৰ বস্তুক যৌতুক বোলা হয়। প্ৰফেছাৰ *ৰাম অহুজাই* যৌতুকৰ সংজ্ঞা এনেদৰে আগবঢ়াইছে - '*যৌতুক হ'ল বিবাহৰ সময়ত কন্যা, দৰা আৰু দৰাৰ আত্মীয়ই পোৱা উপহাৰ তথা মূল্যবান বস্তু*।'

মেক্স ৰডিন (Max Radin) - ৰ সামাজিক বিজ্ঞানৰ বিশ্বকোষত উল্লেখ কৰা মতে '*কোনো ব্যক্তিয়ে বিবাহৰ সময়ত তেওঁৰ পত্নী আৰু পত্নীৰ পৰিয়ালৰ পৰা গ্ৰহণ কৰা সম্পত্তিয়েই হ'ল যৌতুক*'।

যৌতুক নিষিদ্ধকৰণ আইন ১৯৬১, অনুসৰি যৌতুক হৈছে পৰোক্ষ বা প্ৰত্যেক্ষভাৱে বিবাহৰ সময়ত আদায় দিয়া বা গ্ৰহণ কৰিবলৈ সন্মত হোৱা যিকোনো সম্পত্তি বা মূল্যবান নিৰাপত্তা; যি-

- বিবাহ সূত্ৰে এটা পক্ষই আন এটা পক্ষক ; বা
- মাক দেউতাক বা যিকোনো ব্যক্তিয়ে বিপৰীত পক্ষক বা বিবাহৰ সময়ত বা আগত বা পিছত দিয়া সামগ্ৰী বা সম্পত্তি। কিন্তু এই আইনখনে মুছলমানৰ ব্যক্তিগত আইনে (শৰিয়ট) ন্যস্ত কৰা যৌতুক বা মেহৰ (mehr) সাঙুৰি লোৱা নাই।

প্ৰাচীন কালত যৌতুক আদান প্ৰদানক এক প্ৰথা হিচাপে গণ্য কৰিছিল। কিন্তু সমাজৰ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে মানুহ বেছি বস্তুবাদী হৈ পৰিল আৰু তেওঁলোকৰ বাবে অধিক সম্পত্তি তথা সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক ক্ষেত্ৰত মৰ্যাদা পাবলৈ এইটোৱে আটাইতকৈ সহজ পথ ৰূপে পৰিগণিত হ'ল। ইয়াৰ ফলস্বৰূপে, বৰ্তমান প্ৰজন্মৰ তথা তেওঁলোকৰ পিতৃ-মাতৃৰ বাবে এক কঠিন আৰু বিষম অৱস্থাই মূৰ দাঙি উঠিছে। যি যৌতুক প্ৰথা এসময়ত মৰম- ভালপোৱাৰ প্ৰতীক হিচাপে প্ৰচলিত আছিল সি এতিয়া বিবাহ ক্ষেত্ৰত বিত্তীয় বাধা ৰূপে দেখা দিছে। বৰ্তমান ইয়াৰ প্ৰচলন ইমান বাঢ়িব ধৰিছে যে ই এক চলিত ৰীতিলৈ পৰিৱৰ্তন হৈছে যাক মানুহে শক্তিশালী ৰূপে পালন কৰিবলৈ ধৰিছে।

এই কুপ্ৰথা সমাজত ইমান দূৰলৈ শিপাইছে যে আধুনিক সমাজতো পুৰণি ব্যাধি হিচাপে গা কৰি উঠিছে। সমাজৰ বহুতো সম্ভ্ৰান্ত শ্ৰেণীৰ শিক্ষিত পুৰুষ- মহিলাই এনে ধৰণৰ সমস্যাক বৃদ্ধি কৰাত সহায়হে কৰিছে। এই প্ৰথা প্ৰায় সকলো সমাজতে বেলেগ বেলেগ ৰূপত প্ৰচলন থকা দেখা যায়। কিন্তু ইয়াক উঠাই দিয়াৰ পৰিবৰ্তে বৰ্তমান সেইবোৰ সমাজেও ইয়াক পালন কৰে যিসকলে এসময়ত এই প্ৰথা সম্বন্ধে জ্ঞাতই নাছিল। বৰ্তমান এই ব্যৱস্থা বিবাহ সম্বন্ধীয় ৰীতি নীতিৰ সীমা অতিক্ৰম কৰি গৈছে। অন্তঃসত্বা কালত, সন্তান জন্মৰ সময়ত আৰু সকলোধৰণৰ ধৰ্মীয় উৎসৱ তথা পাৰিবাৰিক উৎসৱ পাৰ্বন ইত্যাদিতো যৌতুকৰ দাবী জনোৱাটো স্বাভাৱিক নিয়মত পৰিণত হৈছে।

যৌতুক প্ৰথাৰ ফলাফলসমূহ হ'ল-

- *এই প্ৰথাই কন্যাৰ পৰিয়ালৰ ওপৰত অৰ্থৰ বোজা বঢ়াই* ঃ বৰ্তমান যৌতুক প্ৰথা বহুতো পৰিয়ালৰ বাবে বিশেষকৈ মধ্যবিত্ত শ্ৰেণীৰ বাবে এক বোজা স্বৰূপ হৈ

পৰিছে। এই সকল লোকে সদায় সন্তানক শিক্ষা দিয়াৰ পৰা আৰম্ভ কৰি জীৱনৰ সকলো প্ৰয়োজন তথা সামাজিক নিয়ম-নীতি মানি চলি সামাজিক মৰ্যাদা ৰক্ষা কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা দেখা যায়। এওঁলোকে সীমিত টকাৰে তেওঁলোকৰ বহুতো প্ৰয়োজন পূৰাব লগীয়া হয়। যাৰ বাবে তেওঁলোকৰ জমাৰ পৰিমাণো নিম্ন মানৰ হয়। ইয়াৰ কাৰণে তেওঁলোকে কন্যা সন্তানৰ বিবাহৰ সময়ত দৰা পক্ষৰ বিভিন্ন দাবী-পূৰণ কৰিবলৈ হয়তো টকা ধাৰত ল'বলগীয়া হয় অথবা ভূমি সম্পত্তি বিক্ৰী কৰি বা বন্ধকত থৈ প্ৰয়োজন পূৰণ কৰিবলগীয়া হয়। এই ঋণ সময়ৰ লগে লগে গোটেই পৰিয়ালটোক ধ্বংসৰ মুখলৈ আগবঢ়াই নিয়ে।

- *যৌতুক জনিত অতিশয্য আৰু হত্যাঃ* কেতিয়াবা যৌতুকৰ নামত স্বামী আৰু তেওঁৰ পৰিয়ালবৰ্গই মহিলাক বেয়া-ব্যৱহাৰ, শাৰীৰিক অথবা মানসিক ভাবে অত্যাচাৰ কৰা দেখা যায়। যেতিয়া কন্যা পক্ষই শাহু-শহুৰৰ দাবী পূৰণ কৰিব নোৱাৰে তেতিয়া তেওঁলোকে মহিলা গৰাকীক অত্যাচাৰ কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। আমি বিভিন্ন সময়ত যৌতুকজনিত কাৰণত মহিলাৰ আকস্মিক বা অস্বাভাৱিক মৃত্যু তথা আত্মহত্যাৰ ঘটনা গণ মাধ্যমৰ যোগেদি বা অস্বাভাৱিক মৃত্যু তথা আত্মহত্যাৰ ঘটনা গণ মাধ্যমৰ যোগেদি জানিব পাৰি।
- *যৌতুকপ্ৰথাই অনৈতিকতালৈ আগুৱাই লৈ যায়ঃ* যৌতুক প্ৰথাৰ প্ৰচলন কেৱল বে-আইনীয়ে নহয় অনৈতিকো। মহাত্মা গান্ধীৰ মতে যি ব্যক্তিয়ে যৌতুকক বিবাহৰ পূৰ্বচর্ত ৰূপে গণ্য কৰে তেনে ব্যক্তিয়ে ইয়াৰ দ্বাৰা কেৱল মহিলা গৰাকীৰ প্ৰতি অসন্মান প্ৰকাশ কৰাই নহয়, দেশ, ইয়াৰ শিক্ষা ব্যৱস্থা আৰু সমগ্ৰ মহিলা জাতিলৈ অসন্মান কৰা সূচায়। এই প্ৰথাৰ প্ৰচলনৰ ফলত সমাজত কেতবোৰ অন্যান্য অনৈতিক কাৰ্যৱলীও গা কৰি উঠে। কেতিয়াবা কিছুমান অবিবাহিত ছোৱালীয়ে পিতৃ-মাতৃৰ ওপৰৰ পৰা বিত্তীয় বোজা কমাবলৈ কেতবোৰ নিষিদ্ধ কামত লিপ্ত হয়। কেতিয়াবা আকৌ পিতৃ-মাতৃয়ে তেওঁলোকৰ ছোৱালীৰ বিবাহৰ সময়ত বুজন পৰিমাণৰ যৌতুক আদায় দিয়াৰ সামৰ্থ্যৰ অভাৱত কন্যা গৰাকীক বয়স্কলোক অথবা শাৰীৰিক ভাৱে বাধাগ্ৰস্ত লোকলৈ বিয়া দিবলগীয়া হয়। এইদৰে যৌতুক প্ৰথাৰ প্ৰচলনে সমাজত বেয়াকৈ প্ৰভাৱ পেলাই।
- *পৰিয়ালৰ মাজত দেখা দিয়া মানসিক সংকট আৰু আবেগিক অস্থিৰতাঃ* যৌতুকৰ প্ৰচলনে পিতৃ-মাতৃসমূহক এক অঘোষিত তথা অবাঞ্ছনীয় প্ৰতিযোগিতালৈ আগুৱাই লৈ গৈছে। এইবোৰে অৱশেষত পৰিয়ালৰ সুখ-শান্তিৰ ওপৰত প্ৰভাৱ পেলায়। ইয়াৰ ফলত পুত্ৰ-বোৱাৰী, স্বামী-স্ত্ৰী, শাহু-শহুৰ তথা পৰিয়ালৰ আনবোৰ সদস্যৰ মাজত সংঘাতৰ সৃষ্টি হয়। অৱশেষত ইয়াৰ পৰিণাম তেওঁলোকৰ সন্তানেও ভোগ কৰিব লগীয়া হয়।

১২.৬.১ যৌতুক সমস্যা সমাধানৰ উপায় (Measures to Solve the Problem of Dowry)

❍ *আইনী ব্যৱস্থাঃ* কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে যৌতুক প্ৰথা নিবাৰণৰ উদ্দেশ্যে ১৯৬১ চনত যৌতুক নিষিদ্ধকৰণ আইন প্ৰণয়ন কৰে। যি ব্যক্তিয়ে যৌতুক গ্ৰহণ কৰে বা আদায় দিয়াত সহায় কৰে তেনে ব্যক্তিক এই আইনৰ নিৰ্দেশত ৫ বছৰৰ বাবে কাৰাদণ্ড দিয়াৰ লগতে ১৫,০০০ টকা বা যৌতুকৰ সমপৰিমাণ মূল্যৰ জৰিমনা ভৰিব লাগিব। ১৯৮৬ চনত ৰাজ্য চৰকাৰক কেতবোৰ কৰ্তৃত্ব প্ৰদান কৰি এই আইনখন পুনৰ সংশোধন কৰা হয়। মহিলাৰ প্ৰতি স্বামী তথা তেওঁৰ পৰিয়ালে কৰা নিষ্ঠুৰ ব্যৱহাৰ বন্ধ কৰিবলৈ ভাৰতীয় দণ্ডবিধি আইনত এক নতুন ধাৰা ৪৯৮ (ক) আৰু ১৯৮৩ চনত অপৰাধ কাৰ্যবিধি আইনৰ অধীনত ১৯৮ (ক) ধাৰা অন্তৰ্গত কৰা হয়।

তদুপৰি ২০০৬ চনত 'পাৰিবাৰিক হিংসা আইন ২০০৫' কাৰ্যকৰী কৰা হয়। এই আইন অনুসৰি, এগৰাকী মহিলাই যৌতুকজনিত হাৰাশাস্তি বন্ধ কৰিবলৈ পাৰিবাৰিক হিংসা আইনৰ সৈতে জড়িত বিষয়াৰ ওচৰ চপাৰ সম্পূৰ্ণ অধিকাৰ আছে।

এইদৰে এই আইনখনে যৌতুক প্ৰথা নিবাৰণৰ ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন ব্যৱস্থাৱলী গ্ৰহণ কৰিছে যদিও ইয়াক সমাজৰ পৰা সম্পূৰ্ণ ৰূপে উচ্ছেদ কৰিব পৰা নাই। এই আইন প্ৰণয়নৰ পিছতো বৰ্তমানলৈ আমাৰ সমাজত যৌতুক জনিত হিংসা সংঘটিত হৈ আছে। সেয়েই, ইয়াক সম্পূৰ্ণ ৰূপে নিয়ন্ত্ৰণ বা নাশ কৰিবলৈ কেতবোৰ অনা আইনী ব্যৱস্থাৰ প্ৰয়োজন আছে।

জানি থোৱা ভাল

➢ ভাৰতৰ ৰাষ্ট্ৰীয় অপৰাধ ৰেকৰ্ড কাৰ্যলয়ত ২০০৫ চনলৈকে যৌতুকজনিত হিংসাত মৃত্যু হোৱা ৬,৭৮৭ টা গোচৰ পঞ্জীভূত হৈ আছে।

➢ অসমত ২০০৯ ৰ এপ্ৰিলৰ পৰা ২০১০ জানুৱাৰীলৈ যৌতুক আতিশয্য সংক্ৰান্তত পঞ্জীভূত হৈ থকা গোচৰৰ সংখ্যা ১৪৩ আৰু ঘৰুৱা হিংসাজনিত গোচৰ ৩,৮০৭ টা।

➢ তামিলনাডুৰ টোডা জনজাতিৰ মাজত কন্যা শিশু হত্যাৰ প্ৰথাৰ প্ৰচলন থকা দেখা যায়।

❍ অনা-আইনী ব্যৱস্থাৱলীঃ

➢ *যৌতুকৰ বিৰুদ্ধে সজাগতাৰ সৃষ্টি কৰাঃ* সমাজৰ পৰা যৌতুক প্ৰথা নোহোৱা কৰিবলৈ ৰাইজৰ মাজত ইয়াৰ বিৰুদ্ধে সজাগতাৰ সৃষ্টি কৰাটো অতি প্ৰয়োজন। বিভিন্ন গণ মাধ্যম যেনে, বাতৰি কাকত, ইনটাৰনেট, টেলিভিচন, আদিৰ যোগেদি ৰাইজক বুজাব পাৰি যে যৌতুক প্ৰথা বেআইনীয়েই নহয় ই এক নীতিবৰ্হিভূত প্ৰথা।

- *শিক্ষাৰ উন্নতিঃ* মহিলাৰ মাজত বিশেষকৈ ছোৱালী শিক্ষা প্ৰসাৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা। শিক্ষাৰ দ্বাৰা ছোৱালীবোৰ অৰ্থনৈতিক ভাবে আত্মনিৰ্ভৰশীল হৈ সমাজত সন্মান লাভ কৰাত সহায়ক হয় তথা নিজে নিজৰ জীৱনৰ সিদ্ধান্ত ল'ব পাৰে। ইয়াৰ উপৰিও, শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত সমাজত নৈতিক শিক্ষা প্ৰদান কৰাটো অতি প্ৰয়োজনীয় যাৰ দ্বাৰা সকলোৱে বুজিব পাৰে যে যৌতুক প্ৰথা এক অনৈতিক কাম আৰু ই সমাজখনক দূষিত কৰে।
- *আন্তঃ জাতি বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰাঃ* আগতে উল্লেখ কৰি অহা হৈছে যে নিজ জাতিৰ মাজত বিবাহ স্থাপনৰ প্ৰচলিত নিয়মে এই সমস্যা বৃদ্ধি কৰাত সহায় কৰে। সেয়েহে, আন্তঃ জাতিৰ মাজৰ বিবাহৰ প্ৰচলনে আমাৰ সমাজৰ পৰা যৌতুক প্ৰথা নিবাৰণৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰিব।
- *স্বেচ্ছাসেৱী সংগঠনৰ ভূমিকাঃ* স্বেচ্ছাসেৱী সংগঠনসমূহে যৌতুকৰ ভয়াবহতা সম্পৰ্কে আঁচনি প্ৰস্তুত কৰি ইয়াৰ প্ৰতিৰোধৰ ক্ষেত্ৰত এক উল্লেখযোগ্য ভূমিকা পালন কৰিব পাৰে। এই সংগঠনসমূহে যৌতুক প্ৰথাৰ বলি হোৱা মহিলাৰ গোচৰসমূহ গ্ৰহণ কৰি সেইবোৰ ৰাইজৰ মাজত প্ৰকাশ কৰি ইয়াৰ বিৰুদ্ধে এক ঢৌৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে। এনে ধৰণৰ কাৰ্যৰ সৈতে জড়িত ইয়াত বহুতো সংগঠন আছে।

অগ্ৰগতি খতিয়ান

প্ৰশ্ন নং ৩ ঃ ভাৰতীয় দণ্ডবিধি আইনে (১৮৬০) বেশ্যাবৃত্তি সম্বন্ধে আগবঢ়োৱা সংজ্ঞাটি কি?

.....

.....

প্ৰশ্ন নং ৪ ঃ যৌতুক প্ৰথাৰ ওপৰত প্ৰফেছৰ ৰাম অহুজাই আগবঢ়োৱা সংজ্ঞাটি কি?

.....

.....

১২.৭ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- বৰ্তমান সমাজত মানৱ সৱৰাহ এক ভয়ানক অপৰাধ। ভাৰত চৰকাৰে এই সংক্ৰান্তত বিভিন্ন ধৰণৰ প্ৰতিৰোধ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিছে যদিও, বৰ্তমানো ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়ত মানৱ সৱৰাহ হৈ থকা দেখা যায়। ইয়াৰ মূল কাৰণ হ'ল- দৰিদ্ৰতা, নিয়োগৰ সুবিধাৰ অভাৱ, সজাগতাৰ অভাৱ, বহিঃ ৰাজ্যৰ পৰা ইয়াৰ ছোৱালী- বিবাহৰ বাবে থকা চাহিদা, ভুৱা সংস্থাপন প্ৰতিষ্ঠান, নিম্ন মানৰ আইন ব্যৱস্থা ইত্যাদি।